

שמעתא עמיקתא

גליון תרי"ב | פרשת בהעלותך | תשפ"ד | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

שמעתא אליבא דהלכתא

משיעורי הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה רמות

האם מותר להרכיב חתן על הכתפים

א. רכיבה על גבי בהמה. ב. תוקפו של האיסור / ספקו לחומרא או לקולא. ג. להרכיב את חברו על הכתפים. ד. הפסק בגד. ה. גדר בגד עב דשרי. ו. היתר דביעתותא. ז. בנשוי. ח. לשעה מועטת. ט. המרכיב על הכתפים.

א. רכיבה על גבי בהמה

איתא בנדה (ג:) רובבי גמלים אסורין לאכול בתרומה, תניא נמי הכי רובבי גמלים כולם רשעים, הספנים כולם צדיקים, החמרים מהן רשעים מהן צדיקים, איכא דאמרי הא דמכף הא דלא מכף, ואיכא דאמרי הא דמטרטין הא דלא דמטרטין. ופרש"י רובבי גמלים - מתחממים בשאר הגמל. כולם רשעים - כדאמר. כולם צדיקים - שדרים בסכנה ולבם לאביהם שבשמים. דמכף - לשון אוכף של חמור אם יש לו אוכף אינו מתחמם שהעץ קשה הוא, ואם אין לו אוכף מתחמם בבשר החמור, אבל דרך גמלים לרכוב בלא אוכף, אלא במרדעת ומתחמם. דמטרטין - ירך מכאן וירך מכאן מתחמם. דלא מטרטין - רוכב כאשה. מטרטין - לשון מאזנים כדאמרי' במנחות (פג) וכי טורטני יכניס, ע"כ. ועיי' ברמב"ן (שם) שפירש הא דרשעים הם משום חימום.

מבואר מהגמ' דהרוכב ללא אוכף חיי' ליה משום ראייה המטמאה. אלא דאפשר דזה נאמר דוקא על אוכלי תרומה, וכן משמע מדברי רש"י שהרי פירש על הא דאמרו בגמ' "כולם רשעים", "כדאמרי", ומשמע דכוונתו דגם זה קאי על אוכלי תרומה. וכן משמע מהרמב"ם (תרומות פ"ז ה"ח) שהביא דין זה רק לענין אוכלי תרומה. וכן נר' מהמאירי (ד"ה רוכב) שפירש דרוכבי גמלים אסורים לאכול בתרומה עד שיטבלו ויעריבו בשמן מפני שרגילים לרכוב עליהם בלא אוכף ומתחמם בשרם בסמיכותה על עור הגמל ושמא מתוך חמומם ראו טפה שמטמאה ועל זו אמרו רובבי גמלים כלם רשעים, ע"כ. ומבואר דס"ל דאותם רשעים אוכלי תרומה היו. [ומהמאירי שכת' דבעו טבילה מבואר דאף אחר שירדו מהחמור אסורים בתרומה עד שיטבלו, אבל התוס' הרא"ש (שם) נקט שאסורים בתרומה הוא דוקא בשעה שהם רוכבים על החמור דחיי' דשמא יראה, אבל לא אחר שירדו מהחמור].

והרי"ף (שם) והרא"ש (נדה פ"א ס"א) א' השמיטו דין זה לגמרי. וכן הטור (אה"ע ס"ב) השמיטו, ונר' דלשיטתו אזיל שהרי השמיט נמי הא דאיתא בנדה י"ג ע"ב דלבישת מכנסים אסורה משום חימום, והיינו כי ס"ל דלא נאמר אלא לאוכלי תרומה והיה הא דרכיבה, וכן משמע (דטעם אחד לשני דינים אלו) מהרמ"א ס"י כ"ג סעי' ו' שהביא הדין של מכנסים על דין של אוכף, עיי"ש.

אולם עיי' בתוס' (שם ד"ה רוכב) שכת' דאסור משום הרהור. ואי"ל דלאו דוקא לאוכלי תרומה אסור אלא ה"ה להדיאו. וכן הוא להדיא בסמ"ק (ס"י רצ"ב) דהאוחז שם אפילו להטיל מי רגלים כאלו מביא מבול לעולם כו', גם אסור לרכוב על שום בהמה אם אין אוכף עליה, והיכא שיש ביעתותא שרי, וכמו כן נשוי ואתו עמו מותר, ע"כ. ומבואר מדבריו דלאו דוקא גמל וחמור כדמשמע בגמ' אלא ה"ה שאר בהמות. ועיי' בב"י (שם) שהביא דברי השי"ס והסמ"ק. וכן פסק השו"ע (שם סעי' ה) דאסור לרכוב על בהמה בלא אוכף (פ"י מרדעת באסט"ו בלע"ז), ע"כ.

ב. תוקפו של האיסור / ספקו לחומרא או לקולא

ומדברי הסמ"ק משמע דאיסור רכיבה דינו כאיסור אחיזה הנ"ל שהרי הביא ההיתר דביעתותא ונשוי הנאמר בגמ' נדה י"ג ע"א על איסור אחיזה, והובא בשו"ע או"ח סס"י ג', ומוכח דס"ל שהדין כן אף ברוכב על בהמה (אע"פ שבגמ' לא מבואר מפורש שדינים שווה, ואדרבה יש ראשונים שפסקו להלכה האיסור דאחיזה כמו שהביא הב"י אה"ע ס"י כ"ג ואו"ח ס"י ג', ואעפ"כ רובם השמיטו הדין של רוכב על בהמה כנ"ל באת א').

ולפי דבריו שהשווה דין זה לאיסור אחיזה יוצא דבענין ספקות אזלינן לחומרא כאיסור מה"ת, שהרי כת' הב"ח (או"ח ג' אות ו ד"ה כתב בשו"ע) על הא דהכריע השו"ע באו"ח שם לאסור להתחכך שם דלא כהסמ"ק בשם ר"י שמסופק בדבר, כיון דעונשו גדול כאלו מביא מבול לעולם ועוד כיון דאיסור החמור עצמו אתי מ"ינשמרת מכל דבר רע"י חשיב ספקא בדאוי ואזלינן בה לחומרא, ע"כ. משמע דחשיב כדאוי כי ילפינן לה מפס', ועל כן בספק אזלינן לחומרא.

ועיי' בב"י (שם א) שהביא הא דאמרי' בנדה שם דהיכא דבעית מותר לאחוז דכיון דבעית לא אתי להרהורי, וכתב שהראשונים השמיטוהו, ועיי' היינו טעמא כי לא בקיאי בהי ביעתותי לא אתי להרהורי דהכל לפי מה שהוא אדם. והקשה ע"ז המ"א (ס"י ג סס"ק ד) דצ"ע דבג"ד ס"י קפ"ד (סעי' ה) פסק דחרדה מסלקת הדמים ולא אמרי' דלא בקיאי בהי ביעתותי, וצ"ל דווסתות דרבנן מקילין משא"כ הכא דעון חמור הוא ועי' שבת דף מ"א. ופירש הפמ"ג (א"ח ס"ק יד) שאיסור החמור עצמו הוא מדאוי כמבואר בתורה גבי בני יהודה. ומשום הכי מחמירין ביה. ועיי"ש (או"ח שם מ"ז) שכתב בדעת הט"ז והרבנינו יונה בספר היראה בענין איסור אחיזה הנ"ל, דס"ל דאיסור החמור עצמו הוא איסור תורה ועל כן בספיקות בענין איסור אחיזה אזלינן לחומרא, עיי' ב"ח (שם), וע"כ. ומשמע דלעולם איסור אחיזה אינה מה"ת אלא שמחמירין בה כי איסור החמור עצמו הוי מה"ת. ועיי' באג"מ אה"ע ח"א ס"ה (שם) שכת' שהאיסור של אחיזה הנ"ל יש בו משום "לא תנאף ביד" דאיתא בנדה (ג:).

ולפי"ז יש ליישב אמאי השו"ע פסק דכברי הסמ"ק לאסור רכיבה נדה הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש שהשמיטו דין זה, והיינו דאזיל לחומרא משום גודל חומרת האיסור.

ג. להרכיב את חברו על הכתפים

והנה בספר רוח חיים (להר"ח פלאגי או"ח ס"י תרס"ט אות ה) כתב דביום ח' עצרת ושמחת תורה ראוי לכל ראש הקהל שיתן דעתו שלא ירכיבו אדם על כתפיהם לרקד וראוי לבטל מנהג הרע הזה מתלתא דפורענותא תית: א' עלית על כולנה לפעמים המרכיב הוא בחור או המגביהין אותו הם בחורים וק"ו מהא שלא ירכיב על חמור בלי אוכף נפקא דלא יתכן לעשות כן דאיכא למיחש להרהור לפני הלא"ה בתוך בית הכנסת. ב' דהוה עובדא דאצטעו ביושיות של שמן ונטפו בגדיהם החמודות של היחידים. ג' דאירע דהפילו אותו לארץ ונטעל ולא מן השם הוא לעשות ריקוד וי' יוצא לתקלה והיא הוללות וסכלות והירא את דבר ה' לא יניח לעשות כזאת בבה"כ שלו, ע"כ. והובא באוצה"פ (ס"י כג סעי' ז). וכת' בצ"ח (ת"י ס"י מט אות ו) שמתוך דברי הרוח חיים אלה אני מהרהר ומעורר אם לא כדאי לתת את הדעת לבטל גם המנהג הנהוג להרכיב בחתונה את החתן על הכתפיים ולרקוד אתו זמן ממושך במצב זה ודי למבין, ע"כ. אולם נראה דיש בזה כמה צדדים לומר דשרי וכמו שנבאר בעז"ה.

ד. הפסק בגד

יעוי' ברש"י המובא לעיל שמבואר דלא מהני מרדעת להתיר הרכיבה אלא בעינן אוכף שהוא מעץ, וכיון שהוא קשה אין משום חימום. אולם לפי דברי הסמ"ק שדימה דין זה לאיסור אחיזה י"ל דמהני מרדעת, דהרי בענין איסור אחיזה מציינו בנדה דף י"ג ע"א דעיי' צרור או חרס שרי וכן עיי' מטלית עבה. ופרש"י (שם ד"ה במטלית עבה) דשרי כי מטלית עבה אינה מחממת. וכן פסק המ"א (ס"י ג ס"ק טו) מהני חרס שרי עבה.

אלא דעיי' בבכור שור (נדה ד"ה שם בגמ') שיצא לחלוק על המ"א כי רוב הפוסקים השמיטו הא דמטלית עבה, וכת' דיי"ל דהיינו טעמא מדלא בקיאינן הי ניהו עבה לענין זה, וכה"ג תירצו הפוסקים לענין היתר דביעתותא (הנ"ל אות ב' בשם הב"י) ועוד י"ל דעד כאן לא אמרינן דמטלית עבה אינו מחמם כ"א בזמן קצר, אבל להטיל מים לא. והביאו הברכ"י (אות ט).

אבל הארצוה"ח (שם ס"ק צא) דחה דברי הבכ"ש דודאי אנו בקיאינן בענין זה, והוכיח שאין חילוק בין שוהה או אינו שוהה בכל גוונא מהני מטלית עבה. וז"ל המ"ב (ס"ק כט) ולפעמים מותר לאחוז להשתין כגון עיי' מטלית עבה שאינו מחמם, אבל עיי' החלוק אסור. ויש מפקפקין גם עיי' מטלית עבה משום דלא ידעינן שיעורו, ע"כ. מוכח דס"ל דמעיקר הדין מקילינן בזה, אלא דיש מקום להחמיר כי יש מקפפים בדבר. [ומ"מ אף הבכ"ש שכת' שאין אנו בקיאינן, לא כת' כן אלא לענין אחיזה במטלית עבה אבל לא לענין צרור וחרס וכדו', וי"ל דאף הוא מודה בכה"ג כי לא שייך לומר דאין אנו בקיאינן בכה"ג. ועיי'ן. ולפי"ז גם הוא מודה ברכיבה עיי' אוכף דאין לחוש דאין אנו בקיאינן בזה].

פניני הלכה

האם בזמנינו יש הידור להדליק נרות שבת בשמן זית

א. תנן (ריש פ"ב דשבת) במה מדליקין ובמה אין מדליקין וכי' ולא זפת ולא בשעוה ולא בשמן קיק וכי'. ר' ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת, וחכמים מתירין בכל השמנים בשמן שומשומין בשמן אגוזים בשמן צנונות בשמן דגים בשמן פקועות בעטרן ובנפט, ר' טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד.

ובגמ' (כז) ר' ישמעאל אומר כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו, ר' ישמעאל בן ברוקה אומר אין מדליקין אלא ביוצא מן הפרק, ר' טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד. עמד ר' יוחנן בן נורי על רגליו ואמר מה יעשו אנשי בבל שאין להם אלא שמן שומשומין, ומה יעשו אנשי מדי שאין להם אלא שמן אגוזים, ומה יעשו אנשי אלכסנדריא שאין להם אלא שמן צנונות, ומה יעשו אנשי קפוטקיא שאין להם לא כך ולא כך אלא נפט, אלא אין לך אלא מה שאמרו חכמים אין מדליקין.

ובבבלי לא מציינו דענה ר' טרפון לדברי ר' יוחנן בן נורי, אולם בתנחומא (ריש בהעלותך) מציינו כטענת ר' יוחנן בן נורי משמיה דר' יהודה, ואמר לו ר' טרפון הרי מציינו שחבב הקב"ה שמן זית יותר מכל השמנים בנר ובהדלקה שהרי שנה פרשת הדלקת הנר ושילש בכמה מקומות, ומרוב חיבתו בחר בשמן זית זך תכית למאור וכי', תדע שהרי כל המנחות לא נאמר בהם אלא ונתת עליה שמן (ויקרא ב'), ובנר הדלקה כתיב שמן זית ולא שאר שמנים וכי', ואנו מוצאים בהרבה מקומות צוה הקב"ה על הנרות להדליק מן שמן זית שנאמר ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך תכית למאור (שמות כ"ז) וכי'.

ב. ולדעת (עיי' טור ושו"ע ס"י רס"ד) קי"ל כחכמים דמדליקין בכל השמנים וזלת אותם שמנו חכמים בראש הפרק. ומ"מ כתבו התוס' (כג. מריש הוה מהדר) דלנר שבת פשיטא דשמן זית מצוה מן המובחר לפי שנמשך אחר הפתילה טפי מכולהו כדמוכח במתני דכולהו מודו ביה דמדליקין. והובא לדינא בשו"ע (שם ס"ו) וז"ל שאר כל השמנים חוץ מאלו מדליקים בהם, ומ"מ שמן זית מצוה מן המובחר.

וכתב שם המשני"ב ושמן זית מצוה מן המובחר - דהוא נמשך אחר הפתילה טפי מכולהו, ואם אין שמן זית מצוי מצוה בשאר שמנים שאורן צלול, והם קודמין לנר שעוה, ונר שעוה קודם לנר של חלב, דאורה יפה וצלול [מטה משת]. ונ"ל דכל זה לפי ענין הנר, דבנר שלנו שקורין סטרין שצלול בודאי יותר מן השעוה, ואינו רגיל להטות בו אפי' בימות החול, זה עדיף מנר של שעוה, ואולי אף מכל השמנים.

ויעוי' בדברות משה (שבת ס"י כ"ו הערה כ"ב) - והובא גם באג"מ ח"ט או"ח ס"י מ"ט אות ה' דכתב דלנר שבת פשוט דנרות שלנו עדיפי אף משמן זית, וכמ"ש המשני"ב בס"י רס"ד, ופשוט דאף שכתב ואולי אף מכל השמנים, הוא ברור שעדיף, דהא כתב בס"י רע"ה ס"ק ד' דנגד נר סטרין שלנו מותר גם לקרות דיועד דא"צ הטיה כלל לעולם, ולפני נר דשמן זית הא אסור לקרות מחשש שמא יטה, ולכן ודאי דס"ל דעדיף להדליק נר של שבת בנרות סטרין שלנו אף משמן זית, ולשון ואולי לאו דוקא.

וכן העידו (אורחות רבינו הנד"מ ע"מ ר"ה) על החזו"א והגר"י קניבסקי זצוק"ל דביתם היו מדליקים בנרות רגילים ולא בשמן זית.

ולפניו יייל דה"ה בענינו דשרי ודפסק בגד כמרדעת וכדו'. וכן מבואר להדיא **ברדב"ז** (תרומות פ"ז ה"ח) שדקדק **מהרמב"ם** דמרדעת מהני דלא כרש"י. וכן **הוגיה** על **השו"ע** כתב דאוכף היינו מרדעת, **הערוה** המ"א (אות ד) כתב על דבריו דמרדעת ט"ס הוא דמרדעת מחמם **כדפרש"י** בנדה (ד), ע"כ. אולם לפי דברינו יייל דלא הוי ט"ס דהרי השיטת אב"ד בש"מ **הסמ"ק** שהוא מקור דברי השו"ע. ויעו"י **בעזר מקודש** (סג) שכת' שהמנהג פשוט להתיר שיהיה מוך על האוכף שלא יהיה קשה לישב. ונר"י ג"כ שאין חשש פתחון פה בזה כלל, שחימום דבהמה שאני וכל שכן כשמוך הוא תחת עור גם שהעור רך מ"מ אין חימום כל כך, ומכל שכן שהוא גם מועט רק למעט הישיבה בקושי, ע"כ.

ה. גדר בנר עב דשרי
אלא דצ"ע מהו גדר מטלית עב שאינו מחמם. ונרא' דכל שלא מרגיש חום הגוף שרי אע"פ שמרגיש הנגיעה, דאל"ה איך התירו **החיי"ט** (כ"ל ג אות ה) **והמ"ב** (סי' ט) חיכוך ע"י בגד עב, והרי ודאי מרגיש הגירוד, אע"כ כל שלא מרגיש חום גופו מחמת הפסוק באמצעות אבגד אע"פ שמרגיש הנגיעה שוב לא חיי' כי אינו מחמם.

שו"מ **בארצוה"ח** (שם סי' צב) שכתב דגדר בגד עב הוא כל שקשה לענין כלאים ביו"ד סי' שי"א משום שאינו מחמם ה"ה כאן. ואדרבה **מהש"ך** (יו"ד סי' קפב סי' ה) משמע דסתם בגד עב מהני. וכן **הפמ"ג** (א"א סי' טו) כת' בפשיטות דעל בסתמא בגדיו חשיב עבה למעט הכתנות דחשיב בגד דק. וכבר כת' **הב"ח** ביו"ד סי' שי"א (אות ה) בענין כלאים דכריס וכסתות מן הסתם הן קשיין ובגדים מן הסתם הן רכין, ע"כ. וא"כ מוכח דלא ס"ל **בהארצוה"ח**. וכן ראיית **הארצוה"ח** ציין לדברי **הש"ך** (יו"ד סי' קפב) שכת' בבגד מותר לחכך משום היתר דמטלית עבה ומשמע דסתם בגד בכלל מטלית עבה, וכתב ע"ז דלפי מה שכתב לעיל הרי סתם בגד אין דינו כמטלית עבה, וע"י ב"ח שם, **והרמב"ם** (הל' ע"י) השמיט מיימרא דר"ח **בנזיר** (נז), ע"כ.

ואע"פ **שהא"ר** (אות יב) פסק דסתם בגד אינו בכלל מטלית עבה. וכ"כ **הברכ"י** (אות ט). וכן מבואר **במ"ב** (סי' כט) שפסק דלפעמים מותר לאחוז להשתין כגון ע"י מטלית עבה שאינו מחמם, אבל ע"י החלוק אסור. מ"מ נר' דאף **המ"ב** מודה דלא תלי בדניי כלאים שהרי השמיט דברי **הארצוה"ח** (אע"פ שהביא דבריו בסעיף זה בענין אחר), ולפי מה שהוכחנו לעיל יייל דסגי בזה שלא מרגיש חום הגוף. ועל כן בני"ד שמעלה את חברו על כתפיו כיון שיש הפסק בגד של המרכיב ושל הנרכב סתמא אינו מרגיש החום וחשיב כבגד עב והוי כמרדעת דשרי.

ז. היתר דביעותותא
ז' נר' דבני"ד יש משום ביעותותא (פחד) וכבר כת' **הסמ"ק** שם שאין איסור רכיבה כשיש ביעותותא כמבואר **בנדה** (ג). ואע"ג שכתבנו לעיל אות ד' דלעמשה אין אנו בקיאין בביעותותא, מ"מ ע"י **בארצות החיים** (שם סי' פט) שהוכיח שיש מקום לומר דבקיאינן בזה גם בזה"ז וע"כ צירף להקל בזה. **והמ"ב** (סי' כח) צירף לקולא דברי **הארצוה"ח** דאנן בקיאין בביעותותא. ולפני"ז ה"ה בני"ד חזי לצרופי דהוי בכלל היתר דביעותותא. וכן מוכח שניתן לצרף דאנן בקיאין מדברי **המ"א** דלעיל שכת' דלענין וסתות מקילין בענין ביעותותא והרי אם באמת לא בקיאין איך סמכינן אף באיסור דרבנן קל, אע"כ דאנן מחמירין דאין אנן בקיאין.

[ובדרך זה מצינו **בש"ך** (יו"ד סי' קה סי' יח) בענין או"ה דאע"פ דפסק **הרמ"א** (יו"ד סי' קה סעי' ה) דאנן לא בקיאין להבחין בין דבר שמן לדבר כחוש ש"מ אנו בקיאין בלוע בקיאין בין כחוש לשמן. וכן נקטו **הפמ"ג** (שם ש"ד סי' ה) ו**החוט"ט** (סי' ט). וע"י **בפלת"י** (סי' צא סי' ה) דס"ל דלא אמרינן אין לבנו בקיאין באיסורין דרבנן].

וכן **בספר הזכוונות** לר' צדוק הכהן (מ"ע סי' יב) כת' דמי שאינו רגיל לרכוב ע"ג חמור בעית, א"כ הרכוב במקום סכנה או בלילה דאיכא ביעותותא נראה דשפיר דמי, ע"כ. ומבואר מדבריו דסמכינן להקל לגמרי בזה. ואפשר דס"ל דכיון דאיכא פלוגתא באיסור רכיבה כמבואר לעיל (שהרבה ראשונים לא הביאו איסור זה) יש להתיר בזה לכתחלה.

ז. בנשוי
וע"י עוד **בסמ"ק** שם שכת' דהיכא שהוא נשוי ואשתו עמו מותר, וכמו שמצינו **בנדה** שם בענין איסור אחיזה. ויעו"י **בשו"ע** (אה"ע

סי' כג סעי' ד ואו"ח סי' ג סעי' יד) שפסק להתיר בנשוי בענין אחיזה. ודלא **כטהור** (או"ח שם) שהחמיר בנשוי. ועיי"ש **בב"י** שכת' דאף ה"ה מותר מדת חסידות קאמר. ו**הט"ז** (או"ח שם סי' יג) כת' שהטור אסר מעיקר הדין כי לדעתו לא התירו בנשוי אלא במצוי אצלו וכשם שאין אנו בקיאין בשיעור ביעותותא כמבואר לעיל אות ו' ה"ה בענין גדר מצוי אצלו וע"כ החמיר בזה, עיי"ש.

ויעו"י **בב"ש** (אה"ע סי' כג סי' ד) דאזיל בשיטת **השו"ע** וכתב שמשמע מסתמת דבריו דאפי' אין אשתו עמו מותר. **והמ"א** (סי' ג סי' ק יד) כת' דנ"ל דאם אין אשתו עמו או שהיא נדה אסור. **והבה"ט** (אה"ע סי' כג אות ד ואו"ח סי' ג אות יד) פסק כסברת **הט"ז** ו**המ"א** דבענין אשתו עמו. ולענין חידושו של **הט"ז** דס"ל דאין אנו בקיאין משמע דמחמיר נמי כוותיה. אבל **המחצה"ש** על המ"א שם הביא דעת **הב"ש**. וע"י **במגן גבורים** (סי' ג א"ף למגן סי' יח) שהביא דברי **הט"ז** ו**המ"א** שאסור באין אשתו עמו ו**שהב"ש** חולק, והביא מדברי הגאון דאוסר, ושכן מוכח מהגמ"י בשבת (מא), וסיים דכן ראוי לנהוג. **והמ"ב** (סי' כז) פסק להתיר בנשוי והחמיר **כהמ"א**.

ולפני"ז ה"ה בני"ד דיש להחמיר בזה.

ה. לשעה מועטת
וכמו כן יש לדון שבד"כ כשמעלה את חברו כגון חתן וכדו' על הכתפים הוא רק לשעה מועטת, ומצינו **בדרכ"מ** (סי' כג אות ה) שכתב בענין איסור לבישת מכנסים דאסור משום חימום, שמ"מ לשעה מועטת אין לחוש. וכן הביא **הרמ"א** (סג). אלא די"ל דדלמא רכיבה חמירא טפי דהוי חימום גדול. ו**בספר הזכוונות** (סג) כתב דמי שאינו רגיל לרכוב ע"ג חמור בעית, א"כ הרכוב במקום סכנה או בלילה דאיכא ביעותותא נר' דשפיר דמי, וכן הרכוב למקום קרוב דשפיר דמי דבזמן מועט לא יתחמם, אלא דא"כ נתת דבריך לשיעורין וצ"ע, ע"כ.

וע"פ כל הנ"ל נראה דשרי בני"ד דיש כאן כמה צדדים להתיר א' אין איסור זה לכוי"ע. ב' יש משום הפסק בגד עב ושרי. ג' יש משום ביעותותא. ד' בנשוי שרי לכתחלה. ה' הוי לשעה מועטת.
ט. המרכיב על הכתפים
ונראה דמשום המרכיב עצמו ק"י דאין לאסור, דהרי איתא **בקדושין** (פב) תנן רבי יהודה אומר לא ירעה רווק בהמה ולא יישנו שני רווקים בטלית אחד והכמים מתירים. ו**בגמ'** אמרו דלא נחשדו ישראל בזה. ומ"מ עיי"ש (פא.) אמרו דאביי רב ששת ואחרים היו מתרחקין מן הבהמה, משום מדת חסידות. וכן פסק **הרמב"ם** (א"ס"ב פ"ב ה"א - ג), וע"פ זה פסק **השו"ע** (אה"ע סי' כד) שאין איסור להתייחד עם הזכר, ואם נתרחק אפילו מיחוד זכר, הרי זה משובח. וגדולי החכמים היו מרחיקין מזה. ובדורות הללו שרבו הפריצים, יש להתרחק מלהתייחד עם הזכר. **והח"מ והב"ש** (סי' א) כת' בשם **הב"ח** **שהשו"ע** כת' כן לפי מדינתו שהיו פרוצים בעבירה זו, אבל מדינות אלו א"צ להתרחק מדינתא רק מידת חסידות הוא. וכתב ע"ז **הח"מ** שדוקא יחוד בעלמא אבל לשכב יש למחות ביד העושים כן. ודרך זה כת' **בש"מ** (שער האותיות את הקי"ף קדושת הוונ) שהלכה כחכמים מ"מ איתא שם **בגמרא** (פא.); דהרבה אמוראים החמירו ביחוד אפי' בבהמה וכו', וכבר כתבתי כי הדור ברע הוא, על כן הנני מצוה לכם שלא תשכבו בניכם במטה אחת, ולא אצל בחור זר, ודי באזהרה זו, ע"כ. מוכח דמעיקר הדין לא חיי' כה"ג להרהור או חימום ורק משום צניעות נקטו שיש להחמיר בדבר. וכן מבואר באו"ח סימן ע"ג סעי' א' דאיתא דשנים שהיו ישנים בטלית א' כו' לא יקרא קרי"ש דשמא יבא לידי הרהור. הרי דרך בענין קרי"ש חששו לזה. וע"י מש"כ בזה **בשלמת יוסף** (רו"ן סי' יט אות ב).

אלא דעיי"ש **ברוח חיים** שכתב שלא ירכיבו בשמחת תורה אדם על כתפיהם לרד כי לפעמים המרכיב הוא בחור או המגביהין אותו הם בחורים, וק"י הוא לאסור ככה"ג מהא דאסרו לרכוב על חמור בלי אוכף, וא"כ יתכן לעשות כן דאיכא למיחש להרהור וכו'; לפני השפך תורה בתוך בית הכנסת, ע"כ. אולם לפי מהבואר לעיל אין לאסור מחמת הרהור ככה"ג, וע"כ **דהרוח חיים** לא כתב כן אלא לחומרא בעלמא פני כבוד הס"ת והבהכ"נ, וכן הוא משמעות דבריו. וכמו כן משמע מלשונו שהחמיר בזה דוקא בבחור ולא בנשוי. ויעו"י **במשנה הלכות** (ח"ו סי' רכט) שגם כת' להקל בזה, וסיים ומיהו המרחיק עצמו מן הכיעור ומן הדומה לו קדוש יאמר לו.

מ. סקנא דדינא
א' אסור לרכוב על בהמה א"כ מפסיק בינו לבינה ע"י אוכף, או מרדעת שהוא בגד עב שעל ידו אינו מרגיש את חום הבהמה. ואף אם אינו רגיל לרכוב ומפחד באותה רכיבה יש להחמיר להניח דבר המפסיק. ויש שצידדו להתיר כשרכוב לשעה מועטת. וכל זה ברוק, אבל בנשוי ומצויה אצלו מותר בכל אופן. ב' להרכיב על אדם על כתפיו מעיקר הדין שרי.

ל. האזנה לשיעורי בעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א במספר ישיר 073-295-1244
✉ להצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל: amikta@amikta.co.il
© שמעתא עמיקתא – יו"ל להצלחת התורם ומשפחתו – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

חומרת מידת הגאווה
כותב **הסמ"ג** (בהקדמה לספרו, וכן בלאוין אות סי"ד) שכאשר כתב את ספרו ולא הזכיר שם את איסור הגאווה, אמרו לו על כך בחלום מן השמים ואח"כ באמת הוסיפו כלאו, וז"ל "תוכחת הענוה דרשתי לרבים כך אבל לחברה על לאו זה ולמנות זה בלאו לא היה דעתי, גם רבינו משה לא חיברו ולא הזכירו בחשבון הלאוין, וכשהגעתי להשלים עד כאן הלאוין אקראן בחלום במראית הלילה הנה שכחת את העיקר, השמר לך פן תשכח את ה' (דברים ה, יא), והתבוננתי עליו בבוקר והנה יסוד גדול הוא ביראת השם והואלתי לחברו בעזרת יהיב חכמתא לחכימין.
אחרי כן עיינתי **בסוטה** (ה) וגרסינן שם בהדיא אזהרה לגסי הרוח מניין ר"נ ברבי יצחק אמר מהכא ורם תשכח את ה' (דברים ה, יא), השמר לך פן תשכח את ה', וכדרבי אבין אמר רבי אלעאי דאמר כל מקום שנא' השמר פן ואל אינו אלא [מצות] ל"ת".
נערך מתוך ספר "עבודת הפרשה"
לשמיעת השיעורים בטל. 073-371-8708

פניני מוסר
חומרת מידת הגאווה